

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____ Ремонт машин, експлуатація енергетичних засобів та охорона праці _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан аграрного факультету
Лілія МАРТИНЕЦЬ
20 вересня 2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

БЕЗПЕКА ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____

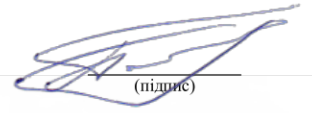
магістр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний факультет	20 Аграрні науки та продовольство	208 Агроінженерія	Агроінженерія

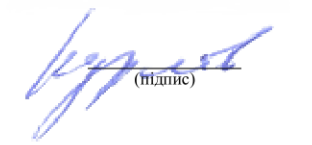
Київ – 2023

Розробники: Поляков А.М., доцент, канд. техн. наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(підпис)

Курлов В.І., асистент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

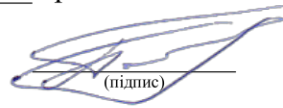

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії):
Кафедра ремонту машин, експлуатації енергетичних засобів та охорони праці
(назва кафедри)

Протокол № 1 від 09 серпня 20 23 р.

Завідувач кафедри (голова предметної комісії):

(підпис)

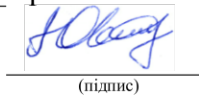
Поляков А.М.
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

Аграрного
(назва факультету)

Протокол № 9 від 14 вересня 20 23 р.

Голова методичної комісії:

(підпис)

Овчаренко О. А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека виробничих процесів» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство, формує інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у фахівців необхідного в їхній професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань з безпеки виробничих процесів, охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки та пожежної безпеки для виконання своїх обов'язків при механізації виробничих процесів у сільському господарстві.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомити студентів з поняттям, завданням, значенням безпеки при виконанні виробничих процесів у сільськогосподарському виробництві, охорони праці; організацією безпеки виробничих процесів та охорони праці на виробництві; правовим регулюванням питань охорони праці; поняттям про умови праці у сільському господарстві, факторами, що їх формують, оцінюванням умов праці; вимогами виробничої санітарії і гігієни праці, санітарними нормами, допустимими рівнями та концентраціями шкідливих виробничих факторів, нормами санітарно-побутового забезпечення працівників; причинами виробничого травматизму, професійних захворювань, їх профілактикою; фізіологічними та психологічними основами праці; електробезпеки, пожежної безпеки.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують: відсутні; дисципліни, що забезпечуються: відсутні.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми.

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі агропромислового виробництва та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК-4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

ФК-14. Здатність гарантувати екологічну безпеку у сільськогосподарському виробництві.

ФК-15. Здатність комплексно впроваджувати організаційно-управлінські і технічні заходи зі створення безпечних умов праці в АПК.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-3. Знати, розуміти і застосовувати норми законодавства, що стосуються професійної діяльності.

ПРН-21. Розробляти заходи з охорони праці в сферах аграрного виробництва відповідно до чинного законодавства.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань: 20 Аграрні науки і продовольство	<u>Обов'язкова</u>	
Індивідуальне науково - дослідне завдання - немає	Спеціальність: 208 Агроінженерія Освітня програма: Агроінженерія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента -5,5	Освітній рівень: магістр	18 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		71 год.	101 - год.
		У тому числі: Індивідуальні завдання: немає	
Мова навчання: державна		Форма підсумкового: іспит	

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Людино-машинні системи сільськогосподарського призначення

Системи в сільськогосподарському виробництві. Функції системи, її показники. Моделювання систем у сільськогосподарських процесах. Класифікація моделей і основні принципи моделювання виробничих процесів. Мета моделювання виробничих процесів. Методологія пошуку й вибору рішень.

Тема 2. Виробничі небезпеки, причини їх виникнення та запобігання можливим наслідкам

Поняття про виробничі небезпеки, фактори. Умови і обставини виникнення небезпечних ситуацій. Аналіз процесів формування небезпечних ситуацій. Логічне моделювання процесів формування та виникнення травмонебезпечних і аварійних ситуацій на виробництві.

Тема 3. Аналіз умов праці в сільському господарстві

Особливості умов праці у сільськогосподарському виробництві. Класи умов праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів трудового процесу. Професійні захворювання, спричинені різними факторами виробничих процесів сільського господарства. Професійні захворювання, викликані дією фізичних факторів. Професійні захворювання, викликані дією хімічних речовин. Професійні захворювання, викликані дією пилу. Професійні захворювання, викликані дією біологічних факторів. Професійні дерматози.

Тема 4. Гігієна праці в сільському господарстві

Гігієна праці. Завдання. Значення. Гігієна праці в рослинництві.

Гігієна праці в тваринництві. Мікроклімат у приміщеннях молочно-товарних ферм. Забруднення та загазованість повітря в корівниках. Свинарські ферми. Молочні ферми. Стригальні пункти. Птахоферми. Особиста гігієна працівників, які працюють з пестицидами та мінеральними добривами. Соціально-гігієнічні вимоги до польових станів. Пожежна профілактика.

Тема 5. Безпека праці при виконанні механізованих робіт в рослинництві і тваринництві

Виробничий травматизм механізаторів та його причини. Загальні вимоги безпеки при проведенні механізованих робіт у рослинництві. Безпека праці при роботах машинно-тракторних агрегатів. Безпека праці при експлуатації спеціальних установок, машин і механізмів на фермах, в теплицях. Безпека праці при роботі на кормо-приготувальних машинах і установках. Безпека праці при обслуговуванні внутрішньо-фермського транспорту і транспортерів. Електробезпека в тваринництві.

Тема 6. Безпека праці при обслуговуванні і ремонті с.г. техніки

Управління та організація безпеки виробничих процесів на пунктах технічного обслуговування автотракторної техніки. Підготовчі заходи перед

ремонт сільгосптехніки. Безпека праці при ремонті та наладки ґрунтообробних машин. Безпека виробничих процесів при збиранні врожаю. Протипожежні заходи. Безпека праці при роботі з шкідливими речовинами.

Тема 7. Організація безпеки виробничих процесів у малих формах господарювання

Відмінність організації виробничих процесів у малих формах господарювання. Створення служби охорони праці у фермерському господарстві. Документи з охорони праці, які мають бути у фермерського господарства. Основні обов'язки голови фермерського малого господарства в плані безпеки виробництва. Складові систем організації безпеки виробництва та охорони праці у фермерських господарствах. Деякі статті Закону України «Про фермерське господарство».

Тема 8. Безпека праці - планування, фінансування, контроль, оцінка стану охорони праці

Планування роботи з охорони праці. Фінансування охорони праці. Контроль за станом охорони праці. Оцінка стану охорони праці в господарстві. Економічне стимулювання охорони праці. Економічне значення охорони праці.

Тема 9. Права працівників на пільги та компенсації, відпустку. Охорона праці в Євросоюзі

Право працівників на пільги і компенсації за важкі і шкідливі умови праці. Колективний трудовий договір. Право на відпустку в Законі України «Про відпустки». Професійний відбір. Стан охорони праці в світі та ЄС. Структура управління охороною праці в ЄС. Нормативна база країн ЄС.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Тема 1. Людино-машинні системи сільськогосподарського призначення.	10	2	2		6	10	2	2		6
Тема 2. Виробничі небезпеки, причини їх виникнення та запобігання можливим наслідкам	10	2	2		6	10				10
Тема 3. Аналіз умов праці в сільському господарстві	12	2	4		6	12				12
Тема 4. Гігієна праці в сільському господарстві.	12	2	4		6	12				12
Тема 5. Безпека праці при виконанні механізованих робіт в рослинництві і тваринництві	12	2	4		6	12				12
Тема 6. Безпека праці при обслуговуванні і ремонті с.г. техніки	12	2				12				12
Тема 7. Організація безпеки виробничих процесів у малих формах господарювання	12	2				12				12
Тема 8. Безпека праці - планування, фінансування, контроль, оцінка стану охорони праці.	12	2				12				12
Тема 9. Права працівників на пільги та компенсації, відпустку. Охорона праці в Євросоюзі.	13	2				13				13
Усього годин	105	18	16	0	30	105	2	2	0	101

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	«Розслідування нещасних випадків на виробництві»	2
2	«Відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю працівника при виконанні ним трудових обов'язків»	2
3	«Гігієнічна класифікація праці. Атестація робочих місць за умовами праці»	4
4	«Безпека виробничих процесів сільського господарства. Загальні положення.»	4
5	«Безпека виробничих процесів при виконанні ремонтних робіт сільськогосподарської техніки»	4
	Всього	18

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальними технологіями, які використовуються на лекційних та практичних заняттях, з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни передбачається: використання відео проектора для відео презентації лекцій та практичних робіт.

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у СНУ ім. В. Даля.

Результати навчальних досягнень за навчальною дисципліною здобувачів вищої освіти здійснюється за критеріями, що запровадженні в університеті за 100-бальною шкалою, шкалою ЄТКС та національною шкалою, що доводиться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті. Загальна оцінка визначається, як сума балів за всі виконані завдання.

До основних форм контролю відносяться:

- екзамен.

До основних методів оцінювання відносяться:

- опитування;

- тестування.

Таблиця 5.1 - Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль										Семестровий контроль	Сума
Тема1	Тема2	Тема3	Тема4	Тема5	Тема6	Тема7	Тема8	Тема9	Тема10		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	100

Таблиця 5.2 – Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт		
	Практична робота	Тест	Усна відповідь
ПРН-3. Знати, розуміти і застосовувати норми законодавства, що стосуються професійної діяльності.	+	+	+
ПРН-21. Розробляти заходи з охорони праці в сферах аграрного виробництва відповідно до чинного законодавства.	+	+	+

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- 1) Відео проектор на кожне практичне заняття та при викладанні лекційного матеріалу.
- 2) Комп'ютер.
- 3) При дистанційному викладанні лекцій та практичних занять використовуються презентації лекцій та практичних занять.
- 4) Використання пакету програмного забезпечення MSOffice 365.

7. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Безпека виробничих процесів» включає:

- 1) Навчальну програму дисципліни;
- 2) Робочу програму навчальної дисципліни;
- 3) Конспект лекцій з дисципліни;
- 4) Пакет запитань для самоконтролю знань студентів;
- 5) Методичні вказівки для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Безпека виробничих процесів».
- 6) Презентації для відео проектора за темами лекцій.
- 7) Презентації для відео проектора за темами практичних занять.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Навчальна та інша література

1. Закон України «Про охорону праці» з внесеними змінами від 12 лютого 2015 р. № 191-VIII.

2. Закон України «Про колективні договори і угоди»,
3. Закон України «Про відпустки» (зі змінами від 17.05.2016 року N 1366- VIII)
4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» з останніми змінами № 1774-VIII від 06.12.2016
5. ГН 3.3.5-8-6.6.1-2014 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості і небезпеки чинників виробничого середовища, тяжкості і напруженості трудового процесу» Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 8.04.2014р.
6. Постанова «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 741 ([741-2016-п](#)) від 05.10.2016.
7. Постанова КМ № 479 від 04.07.2017 «Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах» витяг.
8. ДНАОП 0.00.4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці».
9. ДНАОП 0.00.-4.21-04 Типове положення про службу охорони праці.
10. 10.Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1774-VIII від 06.12.2016
11. «Про затвердження Списків виробництв, робіт, професій, посад и показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах» Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 461.
- 12.ДНАОП 0.00-6.02-93 « Спільні рекомендації державних органів і профспілок щодо змісту розділу "Охорона праці" у колективному договорі (угоді, трудовому договорі)»
- 13.Постанова Кабінету Міністрів України от 27.07.2003р. № 994 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до витрат» (зі змінами Постанови КМ № 321 ([321-2011-п](#)) від 30.03.2011)
- 14.ДНАОП 0.03-1.08-73 «Санітарні правила зберігання, транспортування та використання мінеральних добрив в сільському господарстві»
- 15.ДНАОП 0.03 -1.12-98 «Транспортування, зберігання та використання пестицидів в народному господарстві»
- 16.П I 2.0.00-082-99 «Примірна інструкція з охорони праці під час виконання робіт із пестицидами та агрохімікатами»
- 17.НПАОП 0.00-4.12-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою»
- 18.НПАОП 02.0-1.04-05 «Правила охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості».

Допоміжна

- 1.«Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці» № 41 від 01.09.1992.
- 2.П I 2.0.00-082-99 «Примірна інструкція з охорони праці під час виконання робіт із пестицидами та агрохімікатами»

3. Типове положення про оцінку умов праці на робітників і порядку застосування галузевих переліків робіт, на яких можуть встановлюватися робітникам доплати за умови праці №387/22-78.

Електронні ресурси

- 1) Інтернет - ресурси: zakon.rada.gov.ua- офіційний веб-сайт Верховної Ради України;
- 2) nbuv.gov.ua- електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;
- 3) korolenko.kharkov.com - електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка.
- 4) <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці (Держпраці)
- 5) <http://www.social.org.ua> -Офіційний сайт Фонду соціального страхування України.
- 6) <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».